

prof. dr hab. Ryszard Wróblewski
Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Wydział Nauk Społecznych

Recenzenci:

prof. dr hab. Marian Cieślarczyk – Wojskowa Akademia Techniczna w Warszawie
prof. dr hab. Bogdan Szulc – Akademia Sztuki Wojennej w Warszawie

Wyniki badań, zrealizowane w ramach tematu nr 466/16/S, zostały sfinansowane z dotacji na naukę, przyznanej przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Zdjęcie na okładce z prywatnych zbiorów autora;
turysta schodzący Przełęczą Kozią w Tatarach

Komitet Wydawniczy:

Andrzej Barczak, Mikołaj Bieluga, Andrzej Borkowski, Grażyna Anna Ciepela,
Janina Florczykiewicz (przewodnicząca), Robert Gałązkowski, Jerzy Georgica, Arkadiusz
Indraszczyk, Beata Jakubik, Jarosław Kardas, Wojciech Kolanowski, Agnieszka Prusińska,
Zofia Rzymowska, Sławomir Sobieraj, Stanisław Socha, Maria Starnawska,
Grzegorz Wierzbicki, Waldemar Wysocki

© Copyright by Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Siedlce 2019

Żaden fragment tej publikacji nie może być reprodukowany, umieszczany w systemach przechowywania informacji lub przekazywany w jakiegokolwiek formie – elektronicznej, mechanicznej, fotokopii czy innych reprodukcji – bez zgody posiadacza praw autorskich.

ISBN 978-83-7051-952-0



Wydawnictwo Naukowe
Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach
www.wydawnictwo-naukowe.uph.edu.pl

08-110 Siedlce, ul. Żytnia 17/19, tel. 25 643 15 20
Ark. wyd. 16,5. Ark. druk. 23.7.

Druk i oprawa: EXDRUK Spółka Cywilna, Włocławek

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	9
------------	---

CZĘŚĆ I

POJĘCIE, PODEJŚCIA, POZIOM I WYMIARY BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO

1. ROZSZERZANIE I POGŁĘBIANIE ZAKRESU PRZEDMIOTOWEGO BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO.....	17
1.1. Uwagi wstępne.....	17
1.2. Geneza i definiowanie terminu <i>bezpieczeństwo narodowe</i> w kontekście zmian w środowisku bezpieczeństwa państw.....	19
2. PODEJŚCIA DO BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO.....	29
2.1. Uwagi wstępne.....	29
2.2. Podejścia tradycyjne.....	29
2.2.1. Podejście behawioralne.....	29
2.2.2. Podejście psychologiczne.....	32
2.2.3. Podejście filozoficzne.....	34
2.2.4. Podejście historyczne.....	38
2.2.5. Podejście nauk społecznych.....	41
2.2.6. Podejście mitologiczne.....	46
2.2.7. Podejście konstytucyjne.....	48
2.2.8. Podejście planistyczne.....	49
2.2.9. Podejście systemowe.....	52
2.2.10. Podejście militarne (wojskowe).....	53
2.3. Podejścia proponowane.....	55
2.3.1. Podejście podmiotowo-przedmiotowe.....	55
2.3.1.1. Uwagi wstępne.....	55
2.3.1.2. Jednostka (człowiek, obywatel).....	56
2.3.1.3. Społeczeństwo.....	58
2.3.1.4. Państwo w węższym znaczeniu - aparat państwowy.....	60

2.3.2. Podejście aksjologiczne - wartości chronione	
bezpieczeństwa narodowego	61
2.3.2.1. Uwagi wstępne	61
2.3.2.2. Chronione wartości jednostki	63
2.3.2.3. Chronione wartości społeczeństwa	65
2.3.2.4. Chronione wartości państwa (aparatu państwowego)	72
3. WYMIARY BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO	77
3.1. Uwagi wstępne	77
3.2. Bezpieczeństwo fizyczne	79
3.3. Bezpieczeństwo polityczne	82
3.4. Bezpieczeństwo militarne	86
3.5. Bezpieczeństwo ekonomiczne	98
3.6. Bezpieczeństwo zasobowe	100
3.7. Bezpieczeństwo granic	101
3.8. Bezpieczeństwo demograficzne	102
3.9. Bezpieczeństwo w obliczu katastrof	104
3.10. Bezpieczeństwo energetyczne	106
3.11. Bezpieczeństwo geostrategiczne	108
3.12. Bezpieczeństwo informacyjne	109
3.13. Bezpieczeństwo żywnościowe	115
3.14. Bezpieczeństwo zdrowotne	119
3.15. Bezpieczeństwo środowiskowe (ekologiczne)	124
3.16. Bezpieczeństwo genetyczne	130
3.17. Bezpieczeństwo dziedzictwa kulturowego	132
4. ŚRODOWISKO BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO	135
4.1. Uwagi wstępne	135
4.2. Elementy opisu	138
4.2.1. Położenie geograficzne	138
4.2.2. Ludność	140
4.2.3. Forma państwa	144
4.2.4. Polityka zagraniczna	148
4.2.5. Porządek konstytucyjny i praworządność	151
4.2.6. System obronny państwa	154
4.2.7. Siły zbrojne	158
4.2.8. Gospodarka	173
4.2.9. Nauka i technologie	179
4.2.10. Opieka zdrowotna i ubezpieczenia społeczne	179
4.2.11. Środki masowego przekazu	182

5. POZIOM BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO.....	186
5.1. Pojęcie.....	186
5.2. Potęga i siła narodowa.....	187
5.2.1. Pojęcia potęgi i siły narodowej.....	187
5.2.2. Tradycyjne podejścia do pomiaru potęgi narodowej.....	195
5.2.3. Pomiar potęgi narodowej w ujęciu <i>RAND Corporation</i>	198
5.2.4. Indeks bezpieczeństwa narodowego Chin.....	206
5.2.5. Indeks bezpieczeństwa narodowego Indii.....	221
5.2.6. Indeks bezpieczeństwa narodowego Izraela.....	228
5.2.7. Koncepcja rangowania potęgi narodowej.....	231
5.3. Potencjał zagrożeń bezpieczeństwa narodowego.....	241
5.4. Ryzyko bezpieczeństwa narodowego.....	249
5.4.1. Pojęcie.....	249
5.4.2. Szacowanie ryzyka oceny potęgi narodowej.....	252

CZĘŚĆ II

STRATEGIE I KONCEPCJE

6. STRATEGIE (POLITYKI) BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO WYBRANYCH PAŃSTW.....	257
6.1. Uwagi wstępne.....	257
6.2. Ogólna charakterystyka wybranych państw oraz najważniejszych cech ich strategii bezpieczeństwa narodowego.....	257
6.2.1. Uwagi wstępne.....	257
6.2.2. Stany Zjednoczone Ameryki.....	258
6.2.3. Chińska Republika Ludowa.....	260
6.2.4. Federacja Rosyjska (Rosja).....	263
6.2.5. Republika Federalna Niemiec (Niemcy).....	266
6.2.5. Rzeczpospolita Polska (Polska).....	270
6.2.7. Królestwo Szwecji (Szwecja).....	272
6.2.8. Republika Czeska (Czechy).....	275
6.3. Analiza strategii (polityki) bezpieczeństwa narodowego wybranych państw.....	276
6.4. Wnioski.....	306
7. KONCEPCJE BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO.....	309
7.1. Uwagi wstępne.....	309
7.2. Koncepcja tradycyjna.....	311

7.3. Koncepcja zintegrowanego i zrównoważonego bezpieczeństwa narodowego.....	312
7.3.1. Uwagi wstępne.....	312
7.3.2. Integracja bezpieczeństwa narodowego.....	324
7.3.3. Równoważenie chronionych wartości przedmiotów referencyjnych bezpieczeństwa narodowego.....	327
ZAKOŃCZENIE.....	330
ZAŁĄCZNIK	
Fragment z Rzymskiego Statutu Międzynarodowego Trybunału Karnego.....	332
BIBLIOGRAFIA.....	337
Pozycje zwarte.....	337
Artykuły i źródła internetowe.....	343
Akty prawne i dokumenty normatywne.....	349
INDEKS SKRÓTÓW.....	352
INDEKS NAZWISK.....	355
INDEKS RZECZOWY.....	359
WYKAZ ILUSTRACJI.....	368
Rysunki.....	368
Tabele.....	368
Ramki.....	369
Mapa.....	369
SUMMARY.....	371
PEZIOME.....	372
TABLE OF CONTENTS.....	373
СОДЕРЖАНИЕ.....	377